

Název příspěvku

Kurikulární hnutí za železnou oponou (The “New Curriculum Movement” Behind the Iron Curtain)

Klíčová slova v ČJ

Kurikulum, reforma, historie vzdělávání, vzdělávací politika, sociální realismus

Klíčová slova v AJ

Curriculum, reform, history of education, educational policy, social realism

Cíle v ČJ

V současné době je v odborných diskusích rozvíjena teorie tvorby kurikula (curriculum making – Priestley & Philippou, 2018) jako popis komplexních a víceúrovňových procesů utváření cílů a obsahů školního vzdělávání. Náš příspěvek toto úsilí doplňuje zaměřením na specifika kurikulárních reforem v nedemokratických systémech tzv. socialistického tábora. Cílem je popsat vztah mezi průběhem reformy v západních zemích, v tehdejší Sovětské svazu a konečně v Československu jako jedné ze zemí pod sovětským vlivem. Dále sledujeme působení odkazu tehdejší reformy v současném školství.

Teoretická východiska v ČJ

Pro naše cíle jsou relevantní dva okruhy teoretických východisek. Obsahové stránky kurikulární reformy porovnáváme jak s dobovými teoriemi (kognitivismus, činnostní psychologie) tak i se současnými přístupy k tvorbě vzdělávacího obsahu, zejména s tzv. sociálním realismem (Young, 2008). Současně nás ale zajímá, nakolik lze na proces kurikulární reformy v podmínkách nedemokratické společnosti použít analytické koncepty vzdělávací politiky a srovnávací pedagogiky vyvinuté primárně v jiných typech politických systémů (např. Steiner-Khamsi, 2012), například teorii politického cyklu, teorii zápůjček (policy borrowing) a nový institucionalismus.

Metodologie v ČJ

Výzkum průběhu československé reformy je založen na dosud nepublikovaných archivních pramenech i na obsahové analýze kurikulárních artefaktů, jako jsou osnovy, příručky pro učitele a učebnice. Kontextuální informace o průběhu reformy v Sovětské svazu a západních zemích vycházejí jak z dobových publikací klíčových autorů reformních koncepcí zejména v USA a SSSR, tak ze sekundární literatury o kurikulárním hnutí.

Závěry v ČJ

Dosavadní zjištění ukazují, že navzdory vyhraněnému ideologickému konfliktu docházelo i v době studené války k přebírání západních podnětů do koncepce socialistického školství a že v dobové pedagogické vědě existoval určitý prostor pro

diskusi odlišných přístupů. Specifickým tématem je reflexe předchozích kurikulárních reforem v české a slovenské odborné literatuře po roce 1989 a složitý vztah k odkazu tzv. normalizace. Studium kurikulárních projektů i jejich implementace před rokem 1989 kromě přínosu teorii vzdělávací politiky pomáhá porozumět výchozí situaci porevolučních reforem.

Souhrn příspěvku v AJ

The paper analyses the curricular reforms of 1960s and 1970s in Eastern European countries with special focus on the Soviet Union and Czechoslovakia. The study is based on the archival research of primary sources on the Czechoslovak reforms and some analysis of secondary literature on other Eastern European countries. The comparative analysis of reforms in Western Countries, the USSR and one of Soviet satellites draws a complex picture of influences on curriculum making on national level in a strongly centralised system. The similarities of the contemporary social realist discourse and the Soviet or Czech reforms of 1960s and 1970s (e.g. the emphasis on the abstract, intellectually demanding subject matter) are explained by common influence of the ideas of L. S. Vygotsky and activity theory. Besides, we show how the heritage of the 1960s and 1970s shapes the present day curriculum making in the Czech Republic.

Bibliografie

Priestley, M., & Philippou, S. (2018). Curriculum making as social practice: complex webs of enactment. *Curriculum Journal*, 29(2), s. 151–158.

Steiner-Khamisi, G. (2012). Understanding policy borrowing and lending: Building comparative policy studies. In G. Steiner-Khamisi, & F. Waldow (Eds.), *Policy borrowing and lending. World yearbook of education 2012* (s. 3–17). London: Routledge.

Young, M. (2008). From constructivism to realism in the sociology of the curriculum. *Review of Research in Education*, 32(1), 1–28.